

Voorzitter:

mw. T. Koelewijn

Aanwezig:

ir. H.P. van Essen (gedeputeerde), ir. R.G.H. van Muilekom (gedeputeerde), mw. H. Bittich (DENK), ing. D.G. Boswijk (CDA), H. van Deún (PVV), M.J. de Droog MSc RA (D66), M.E.J. Eggermont (SP), J.A. de Harder (ChristenUnie), F. Hazeleger (SGP), C. de Heer (ChristenUnie), mw. W.M.M. Hoek (50PLUS), drs. B.C. de Jager (VVD), mw. M. de Jong (GroenLinks), dr. A.R.S. Karatas (GroenLinks), drs. A.H.L. Kocken (VVD), mw. H. M. Lejeune-Koster (PvdA), mw. O. de Man (VVD), mw. N. de Haan (ChristenUnie), mw. H.J. Rikkoert MSc (ChristenUnie), R. Schalkwijk (50PLUS), A.G. van Schie (VVD), H.O. Suna (PvdA), M. Talhaoui (PvdA), mw. mr. S.F. van Ulzen (VVD), mw. L.E. Veen (D66) en C. Westerlaken (CDA)

Van ambtelijke zijde aanwezig:

dr. R. Poort (griffier), M.J. Strijbos-Vermeulen (verslag)

---

1. OPENING EN ALGEMEEN

1.1 Opening

De voorzitter, mevrouw Koelewijn, opent de vergadering met een woord van welkom.

De voorzitter deelt mee dat geen gebruik gemaakt wordt van de spreektijdenregeling omdat er gelegenheid moet zijn om vragen te stellen en input te leveren. Dat is het doel van de vergadering.

1.2 Vaststellen agenda

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

1.3 Mededelingen

Hier wordt geen gebruik van gemaakt.

1.4 Rondvraag

Hier wordt geen gebruik van gemaakt.

1.5 Verslagen commissie Omgevingsvisie van 11 september en 16 oktober 2019

De verslagen worden ongewijzigd vastgesteld.

1.6 Termijnagenda Omgevingscommissie versie 31 oktober 2019

De voorzitter wijst erop dat de Staten op 12 november een nazending hebben ontvangen met een gedetailleerde planning voor 2019 en 2020.

Het Presidium zal zich buigen over de Statenvergadering van 11 november 2020 omdat dan ook de begroting op de agenda staat. Het kan zijn dat er een alternatieve datum gekozen wordt voor het definitief vaststellen van de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening.

Mevrouw De Jong vraagt of er een uitnodiging zal volgen voor de Dag van de Omgevingswet.

De voorzitter laat weten dat de griffie zich hierover zal buigen.

Gedeputeerde Van Essen constateert dat de provincie zich momenteel bevindt in een *pressure cooker* richting de concept ontwerp Omgevingsvisie eind 2019. Het is een intensief proces, met collegeleden, wethouders en de commissieleden.

Na de vergadering van 16 oktober jongstleden hebben GS besloten om bij inhoudelijke thema's de stukken vooraf te delen. Deze geven inzicht in de richting waarop GS werken, het is *work in progress*. Ook deze avond zijn de stukken in de agenda verwerkt. Er zal volop ruimte zijn om vragen te stellen aan ambtenaren. Het stellen van technische vragen is mogelijk omdat de discussie deels technisch is. Deze week wordt overlegd met de wethouders van U16, de Regio Amersfoort en alle gemeenten. De commissie vergadert weer op 27 november, onder andere over het landelijk gebied, de gebiedsuitwerkingen voor de drie regio's en het onderwerp energie. Dit alles werkt toe naar de concept ontwerp Omgevingsvisie die hopelijk in december door GS wordt vastgesteld. De Staten zullen de Visie vervolgens ontvangen.

Mevrouw Hoek heeft vernomen dat er plannen zijn om de ingangsdatum van de Omgevingswet een jaar uit te stellen. Het is wellicht goed om na te gaan of dit het geval is. Volgens gedeputeerde Van Essen is de invoeringsdatum 1 januari 2021, al is het niet ondenkbaar dat de invoering wordt uitgesteld. Hij heeft hierover geen signalen gekregen. Ook onder de huidige wet zijn de voorbereidingen voor de Omgevingsvisie en -verordening rechtsgeldig.

De heer De Droog spreekt zijn dank uit voor de planning. Hierin staan vergadermomenten. Er is een lijst van bouwstenen, van alle stukken. Daarvan wordt 80% opgenomen in de Omgevingsvisie of als een programma eronder. Hij vraagt zich echter af of de Staten grip hebben hierop, wat de momenten zijn waarop PS een besluit nemen over bouwstenen en bekijken hoe iets in de praktijk zal werken. Wat zijn de momenten waarop PS input moeten hebben geleverd? Gedeputeerde Van Essen verduidelijkt dat men nu bezig is met de bouwstenen, de verschillende thema's. Vanaf half december wordt niet meer gesproken over bouwstenen. Dan stellen GS de concept ontwerp Omgevingsvisie en -verordening vast. In het eerste kwartaal van 2020 wordt hierover inhoudelijk gesproken in de commissie. Er zal een Statenvoorstel liggen over de aanpak van verstedelijking, dit met het oog op de aangenomen motie. De uiteindelijke besluitvorming vindt plaats in het najaar van 2020 via het Statenvoorstel over de Omgevingsvisie en -verordening. De uitkomst van de ter visie legging van april/mei en de analyse daarvan in de zomer worden erin meegenomen. Dit is het formele besluitvormingstraject.

De heer De Droog begrijpt dat er vanaf januari 2020 een compleet stuk ligt dat in heel 2020 besproken zal worden.

Gedeputeerde Van Essen geeft aan dat volgens de planning het stuk eind december 2019 gereed is.

Mevrouw Hoek verwijst naar haar eerdere opmerking en citeert: '*Gemeenten achter op schema invoering Omgevingswet. Eind dit jaar maakt minister Ollongren van Binnenlandse Zaken bekend of de ingangsdatum van 1 januari 2021 wordt gehandhaafd of toch wordt uitgesteld.*' Het is goed om te weten dat de invoering wellicht later zal zijn.

2. TER BESPREKING

2.1 Omgevingsverordening

De voorzitter geeft het woord aan mevrouw Van Tol.

Aan de hand van sheets geeft mevrouw Van Tol een presentatie over de Omgevingsverordening.

De voorzitter geeft de commissieleden de gelegenheid om vragen te stellen.

De heer Karatas vindt de bruidsschat een aparte beeldspraak voor de vele wetten en regels die door het Rijk worden meegegeven.

De bruidsschat kan men zien als een decentralisatiegedachte, vanuit die gedachte wordt gesproken over de zelfbindendheid. Hoe ziet de provincie haar regierol als door de decentralisatie de afdwingbaarheid vermindert en de provinciale bevoegdheden anders worden?

De website van de digitale Omgevingsverordening is te vergelijken met de huidige website. De website moet voor veel mensen goed te gebruiken zijn. De gebruiksvriendelijkheid kan verbeterd worden. Hij vraagt hoe de Staten hierin meegenomen kunnen worden.

De heer Suna komt terug op het punt dat, op het moment dat de Omgevingsvisie en -verordening zijn vastgesteld, er geen tegenstrijdigheid zal zijn tussen de uitgangspunten van de gemeente en die van de provincie. Wanneer iets akkoord is, is het direct uitvoerbaar. Hij vraagt of de provincie nog een rol heeft bij vergunningverlening en zo ja, welke.

De heer De Harder vraagt hoe PS een goed overzicht kunnen krijgen van het verschil tussen de oude en de nieuwe verordening, om zo een goed besluit te kunnen nemen hierover. Beleidsneutraal betekent niet hetzelfde als regelneutraal.

Mevrouw Veen sluit zich aan bij de vraag van de ChristenUnie. De Omgevingsverordening betreft veel mensen. Zij vraagt waar de mogelijkheid tot participatie is.

De heer Hazeleger verwijst naar de vierde sheet over het afwegingskader met de tegel van Delfts Blauw. De vraag is hoe bepaald wordt welke regels nog in de Omgevingsverordening worden opgenomen. Controleert iemand van de ambtelijke organisatie of alle regels voldoen aan de vragen?

Mevrouw Hoek informeert naar het overgangsrecht. Het verschil tussen provincie (geen) en gemeenten (tot 2029) is groot. Zij vraagt of dit te maken heeft met bestemmingsplannen, die eens in de tien jaar herzien moeten worden of met niet uitgenutte vergunningen, die kunnen tot 2029 uitgenut worden.

Zij informeert of, als de wet eenmaal is ingegaan, vergunningen die nog verleend worden vallen onder het nieuwe regime. Of is er de mogelijkheid om dit op te rekken tot 2029?

Mevrouw De Man verwijst naar de instructieregels met de voorbeelden. De presentatie over Wonen volgt nog. Zij vraagt of die regels ook worden opgenomen in de instructieregels. Valt onder de instructieregels over kabels en leidingen ook de aanleg van glasvezelnetwerk in het buitengebied?

De heer Westerlaken dankt voor de heldere presentatie. Hij begrijpt hieruit dat er een grote spanning moet zitten op de vraag hoe wordt omgegaan met het subsidiariteitsbeginsel. Voor het CDA is dit één van de centrale thema's. Hij begrijpt dat het lastig is als men vanuit een heel andere positie moet denken over hoe de omgeving ingericht wordt. Het is hem niet helemaal duidelijk geworden op welke wijze de provincie de subsidiariteit volledig ruimte geeft.

De heer Eggermont informeert naar hoe de provincie omgaat met het huidige Inpassingsplan Kantoren, in hoeverre dat omgezet wordt in regels. Hij vraagt of er is nagedacht over in hoeverre regels worden opgesteld ten aanzien van de 50% sociale huur en middenhuur. De provincie heeft dit als doel gesteld.

De heer Van Deún wijst erop dat de presentatie begon met de juridische borging, waar de verordening voor dient. Echter, ooit was de gedachte achter de Omgevingswet dat samen met inwoners iets mogelijk gemaakt zou worden. Daarbij moest niet direct aan regels maar aan kansen gedacht worden. In alle stukken staan echter alleen maar regels. Hij vraagt de gedeputeerde om uit te leggen of het voldoet aan de uitgangspunten. Het zou de inwoners makkelijker gemaakt worden. Hij sluit zich aan bij de ChristenUnie en vraagt of men kan laten zien hoeveel er veranderd is en hoeveel regels geschrapt zijn. Wellicht zijn er zelfs regels bij gekomen.

De voorzitter geeft het woord aan mevrouw Van Tol en mevrouw Van Cooten voor de beantwoording van de technische vragen.

Mevrouw Van Cooten gaat in op de vragen over de bruidsschat en op de vraag wie nog invloed heeft op de regels. De bruidsschat is geregeld in de Omgevingswet en de AMvB's. Ze liggen momenteel voor aan de Eerste Kamer. De afgelopen jaren heeft iedereen hier invloed op kunnen uitoefenen. De bruidsschat betekent: de regels van het Rijk worden losgelaten en door het Rijk van rechtswege in het Omgevingsplan gezet. Die regels hebben onder andere betrekking op geluid, geur, hinder, horeca en andere kleinschalige lokale dingen.

De provincie doet de regels die zij loslaat, het voorbereidingsbesluit, over aan de gemeenten. Omdat gemeenten tot 2029 overgangsrecht hebben, zou er tijdelijk een gat kunnen vallen. Op het moment dat de gemeenten het allemaal verwerkt hebben, vervallen de regels van de provincie.

Mevrouw Van Tol gaat in op de vraag over de digitale objectgerichte verordening. Provincies, Rijk en gemeenten zijn gebonden aan standaarden. Dat betekent dat alle plannen en regels gestapeld kunnen worden waardoor men met een prik op een kaart kan zien welke regels alle overheden stellen op een bepaalde plek.

Wat de rol van de provincie bij vergunningen betreft: afhankelijk van of er instructieregels aan gemeenten worden gesteld, kan de bevoegdheid overgedragen worden aan gemeenten. In een aantal gevallen wordt dit gedaan omdat men meent dat gemeenten dit doelmatig en doeltreffend kunnen doen. In andere gevallen zal de provincie besluiten om dit zelf te blijven doen of om voor te stellen dit te blijven doen. Per regel wordt bekeken wie de vergunning gaat verlenen.

Er zijn 25 verordeningen. Middels tabellen zal men aangeven wat de oude regel is, wat de nieuwe regel is en wat de veranderingen zijn. Dan is inzichtelijk of regels veranderen en of regels misschien van directe regels naar instructieregels gaan. Dit komt beschikbaar bij de vaststelling van de ontwerp Omgevingsverordening.

De heer Hazeleger vraagt of dit beschikbaar is bij de conceptversie van de Verordening of pas bij de uiteindelijke besluitvorming.

Mevrouw Van Tol zegt toe dat op hoofdlijnen inzicht in veranderingen gegeven wordt.

Veranderingen per artikel zullen in maart 2020 aan de ontwerp Omgevingsverordening toegevoegd worden.

De heer Eggermont begrijpt dat dit na het besluit van GS hierover zal zijn.

Gedeputeerde Van Essen bevestigt dit.

Op de vraag wie over de uiteindelijke afspraken gaat, licht mevrouw Van Tol toe dat als de provincie instructieregels richting gemeenten of waterschappen wil brengen, zij in overleg zal gaan met de medeoverheden om na te gaan wat dit betekent. Er is hier dus een vorm van participatie.

Desgevraagd door de heer Hazeleger licht zij toe dat alle verordeningen en regels zijn geanalyseerd. Er is steeds bekeken of het nog geregeld moet worden of dat het richting waterschappen of gemeenten zou kunnen. Bij elke regel wordt in principe het afwegingskader gevolgd en bekeken wat de beste weg is. Dit is inmiddels gebeurd.

In reactie op de vraag over het overgangsrecht wijst zij erop dat de gemeenten tot 2029 hebben. Bij wet is geregeld dat gemeenten overgangsrecht hebben omdat de overgang naar het Omgevingsplan veel tijd in beslag neemt.

Mevrouw Hoek vraagt of dit te maken heeft met bestemmingsplannen, die elke tien jaar herijkt moeten worden. Stel dat dit over zeven jaar moet gebeuren, kan het dan nog binnen die termijn? Ook vroeg zij wat er met de niet uitgenutte vergunningen gebeurt. Is er tijd om dit te doen voor 2029 volgens de oude regels? Tot hoe lang kan een gemeente een vergunning verlenen vanuit het oude regime, als dit beter uit zou komen?

Mevrouw Van Cooten herinnert eraan dat de Wro een actualisatietermijn van eens per tien jaar had. Die verplichting is er nu al af, voor de huidige bestemmingsplannen hoeft dit niet meer. Deze verplichting komt ook niet voor het Omgevingsplan. Als de Omgevingswet in werking treedt, ontstaat

het Omgevingsplan van rechtswege. De gemeente krijgt tot 2029 de tijd om deels de regels van de bruidsschat te verwerken en deels het oude gedeelte te updaten (bestemmingsplannen, beheersverordeningen en misschien de experimenten onder de Crisis en herstelwet). Dit komt allemaal terecht in het Omgevingsplan. Gemeenten moeten een keuze maken in niet benutte vergunningen.

Mevrouw Hoek vraagt of het klassieke bestemmingsplantraject geheel vervalst.

Mevrouw Van Cooten bevestigt dat dit komt te vervallen. Hier komt het traject van het Omgevingsplan voor terug. Nu kunnen er nog kleine postzegelbestemmingsplannen worden gemaakt en dat is straks niet meer de bedoeling. Er komt één integraal alomvattend Omgevingsplan.

Mevrouw Van Tol bevestigt dat de nieuwe systematiek Wonen vertaald wordt in instructieregels.

Op de vraag of er ook instructieregels komen voor de middenhuur antwoordt zij dat zij zich voor kan stellen dat dit in een programma landt en dat dit niet per se in instructieregels zal worden vertaald. Bij het volgende agendapunt komt men hierop terug.

Voor kabels en leidingen komen voor een deel instructieregels. Zij zegt toe na te zullen gaan of glasvezel daar ook onder valt.

Subsidiariteit blijft een punt. Geprobeerd is om dit bij het afwegingskader op een goede manier af te wegen. Het gaat om de vraag of iets doelmatig en doeltreffend door de provincie geregeld kan worden of dat gemeenten en waterschappen het doelmatig en doeltreffend kunnen doen. Als de provincie meent dat gemeenten iets goed kunnen, dan wordt dit aan gemeenten overgelaten.

Het Inpassingsplan Kantoren wordt omgezet naar de Omgevingsverordening middels instructieregels. Mevrouw Van Cooten vult aan dat het huidige onherroepelijke Inpassingsplan met de omzetting van de bestemmingsplannen meegenomen wordt naar het Omgevingsplan. Daarnaast houdt de provincie in de verordening instructieregels voor kantoren.

Op de vraag of het gezamenlijke ontwikkelingen mogelijk maakt, antwoordt mevrouw Van Tol dat zoveel mogelijk getracht wordt om regels met afwegingsruimte te maken om dat proces goed in te vullen.

De was-wordt-lijst is de tabel met artikelen die wordt toegevoegd aan het ontwerp Omgevingsverordening.

De voorzitter geeft het woord aan GS.

Gedeputeerde Van Essen licht toe dat GS het plan tweemaal vaststellen, het concept ontwerp in december 2019 en het ontwerp in 2020. De was-wordt-lijst wordt tussen die twee momenten in beschikbaar gesteld.

Participatie krijgt op verschillende manieren aandacht. Het zienswijzetraject is op zichzelf een vorm van participatie. De manier waarop dit wordt vormgegeven, met hoorzittingen of anderszins, is cruciaal. Het is een belangrijk onderwerp van gesprek waarover in een van de volgende commissievergaderingen van gedachten gewisseld kan worden.

Er is ook sprake van participatie bij het werken met de Omgevingsvisie en -verordening. Dat moet bij de provincie zijn beslag krijgen in de manier van werken. Dit is een van de onderdelen waarvoor de provincie nadrukkelijk aandacht heeft bij de implementatie van de Omgevingswet.

De heer Eggermont vraagt of het inpassingsplan instructieregels of algemene regels behelst.

Hij herinnert aan zijn vraag over het beleidsvoornemen rond sociale en middenhuur.

De heer Van Deún herinnert aan zijn vraag of dit alles voldoet aan de uitgangspunten van de Omgevingswet en -visie. In de memorie van toelichting stond dat beoordeeld zou worden volgens 'ja, mits' en niet meer volgens 'nee, tenzij'. Het laatste wijst op het hebben van allerlei regels.

Gedeputeerde Van Essen licht toe dat de wijze van borgen van de betaalbaarheid van woningen een onderdeel is van het afwegingskader rond woningen. Dit wordt besproken bij agendapunt 2.2. Dit

kan een van de criteria zijn. Op welk niveau dit vervolgens wordt getoetst, op planniveau of voor de hele programmering, is daarbij een belangrijke keuze.

De heer Van Deún vroeg hoe dit alles makkelijker maakt. Allereerst gaat men van 25 naar 1 verordening. Ook met het harmoniseren van de terminologie wordt een belangrijke slag gemaakt. Dit zal voor inwoners en bedrijven het werken met de Omgevingswet vergemakkelijken.

Wat de subsidiariteit betreft: hieraan wordt het getoetst. Wat een provinciaal belang is en wie dit het best kan borgen kan onderwerp zijn van het politiek debat bij ontwerpen of concept ontwerpen.

De heer Van Deún geeft aan het standpunt van de PVV duidelijk gemaakt te hebben.

De voorzitter rondt de bespreking van dit onderwerp af.

2.2 Wonen: afwegingskader uitbreiding woningbouwlocatie

De voorzitter wijst erop dat PS een notitie over de systematiek en de eerder gegeven presentatie bij de stukken hebben ontvangen. Zij geeft de leden de gelegenheid om vragen te stellen.

Gedeputeerde Van Essen licht toe dat dit een eerste uitwerking is van de bouwsteen waar de Staten om verzocht hebben in de motie van juli 2019. Het is *work in progress*. Hierover wordt gesproken met de gemeenten. Het Statenvoorstel hierover verschijnt eind 2019 en zal in januari 2020 in de commissie worden besproken. Deze vergadering is een extra gelegenheid om feedback te geven die meegenomen kan worden bij het uitwerken van het Statenvoorstel.

De heer Van Deún stelt dat onderliggend stuk niet door de PVV geschreven zou worden. De provincie heeft een grote woningbouwopgave. Het stuk werkt niet toe naar meer bouwen, maar naar minder. Er worden veel regels gesteld. Als energieneutraal wonen verplicht wordt gesteld, zal er geen woning gebouwd worden in de provincie Utrecht.

In het stuk staan opmerkingen over bedrijventerreinen, terwijl daarover bij het onderwerp Werk ook opmerkingen worden gemaakt. Hij is er voorstander van om die twee zaken te scheiden in de toekomst. Bij het onderwerp bedrijventerreinen spreekt men over werk en niet over wonen.

De heer Hazeleger wijst erop dat bij 2.1 en 2.2 hetzelfde stuk is meegestuurd. Voor het deel Wonen moet naar de eerste helft van het stuk worden gekeken, voor het deel Werk naar de tweede helft.

De heer Eggermont merkt op dat het van belang is hoe het sociale en middensegment georganiseerd worden. Het is of verordening of programma's. Voor het middensegment gebeurt dit momenteel in meerdere gemeenten via anterieure overeenkomsten. Hij vraagt of deze mogelijkheid blijft bestaan. De heer Van Deún wijst erop dat staat vermeld dat minimaal 50% naar het middensegment en sociale woningbouw moet gaan. De SP stelt altijd dat minstens 30% sociale woningbouw moet zijn. Hij informeert of de SP dit standpunt verlaat.

De heer Eggermont antwoordt dat er staat dat minimaal 50% naar midden en sociaal gaat. Daar valt 30% sociaal prima onder. Dit kan men echter voor een deel aan gemeenten overlaten.

De heer Hazeleger vraagt of de PVV pleit voor provinciale regels voor het percentage sociale woningbouw.

De heer Van Deún benadrukt dat het duidelijk opgeschreven moet worden. Een segment van 50% is erg ruim, dan komt men niet toe aan de sociale woningbouw. Er worden te weinig woningen gebouwd. Als dit soort regels wordt opgesteld, komt men voor de sociale woningbouw helemaal niet uit. Hij is voor het noemen van een duidelijk percentage. De 50% is discutabel, het is uitrekbaar.

De heer Eggermont begrijpt dit. Men heeft echter te maken met de voornemens van het huidige college. Daarnaast zijn in de gemeenten voldoende mogelijkheden om hier wat mee te doen.

De heer Westerlaken wijst erop dat gesproken wordt over de uitvoering van motie 34a. Vervolgens reikt het stuk veel verder dan wat in motie 34a is gevraagd. Hij vraagt of het stuk een oefening is in vrije gedachten of dat het conceptteksten van de provinciale Omgevingsverordening zijn.

De gedeputeerde gaf zojuist aan dat er een Statenvoorstel komt en hij vraagt of dat over het hele stuk gaat of over alleen motie 34a.

Spreker sluit zich aan bij de PVV: als men komt met een provinciale Omgevingsverordening die uitgaat van het subsidiariteitsbeginsel, dan lijkt het toch de andere kant op te gaan. Hij vraagt de gedeputeerde om aan te geven wat de status van het stuk is, welke stukken de Staten kunnen verwachten en welke onderdelen van het memo in het Statenvoorstel aan de orde komen. Hij informeert op welke termijn dit gebeurt, hij meent dat is afgesproken dat de Staten een stuk zouden ontvangen dat voor 1 januari 2020 door de Staten vastgesteld moest zijn.

Als dit stuk leidend wordt op het terrein van wonen en bedrijven, dan is het vreemd dat er op de hoofdregels uitzonderingen worden gemaakt, bijvoorbeeld Amersfoort. Een hoofdregel waaraan woningbouw wordt getoetst is binnenstedelijk bouwen. Bij Amersfoort is er niets over te lezen, daar gaat het alleen over bouwen in de wijk. Bouwen in Vathorst is niet per se binnenstedelijk bouwen.

Mevrouw De Man bedankt de voorzitter en de gedeputeerden. In de vorige vergadering was er wat verwarring. Zij liet zich toen wellicht wat ongenueanceerd uit over de stand van zaken en de aanpak. Zij is verheugd over de aanwezigheid van een groot aantal Statenleden. In de vorige vergadering waren dat er acht. Zij spreekt haar waardering uit voor het gedegen stuk dat voorligt.

Mevrouw Hoek wijst erop dat de vorige keer gelijktijdig de commissie BEM vergaderde.

Mevrouw De Man stelt de volgende vragen:

- De Staten zijn leidend bij de regionale programmering en kunnen bijvoorbeeld regio's aanwijzen. Er wordt gesproken over drie kaders waarbinnen onderlinge afspraken worden gemaakt over wanneer, hoeveel, welk type en waar er wordt gebouwd. De genoemde onderzoeksgebieden vallen niet samen met de gebieden waar op basis van de Ladder voor duurzame verstedelijking een natuurlijk zoekgebied is voor woningbouwregio's. Is het echt noodzakelijk dat de Staten daarin een handige indeling maken of kan aan gemeenten ruimte worden gegeven om zelf de regio's samen te stellen en de provincie daarop aan te laten sluiten? Bij een Laddertoets moet worden aangetoond dat binnen de zoekregio een bepaalde behoefte is.
- Wat de 50% betaalbare woningen betreft: provinciaal belang is wat de provincie bepaalt dat provinciaal belang is. Dat is een goed machtsmiddel. Het moet wel aantoonbaar zijn. De grondslag voor de regel is lastig. De Woonvisie en de Ladder moeten een bepaalde behoefte laten zien, als de provincie daar doorheen gaat en zegt dat het minstens 50% moet zijn, dan moeten die twee met elkaar in overeenstemming zijn, anders is er geen sprake van een goede ruimtelijke ordening nu en een goede fysieke leefomgeving later.
- De verstedelijkingsstrategie is binnenstedelijk en bij een OV-knooppunt. Maar wat als een kern volgebouwd is en geen knooppunt heeft? Scholen willen uitbreiden, een woonwagencamp wil uitbreiden, er is grote behoefte aan kleine opschuivingen van de rode contour. Het gaat niet specifiek over woningbouw, maar men wil dan wel in gesprek met de provincie. Is hierover nagedacht, of blijft de oude methodiek 'dat is maatwerk, kom maar met een goed voorstel'?

De heer Eggermont vraagt of de VVD in bepaalde omstandigheden de voorkeur geeft aan een hoger percentage, zodat onderwijzers, politieagenten en verpleegkundigen in de provincie kunnen wonen.

Mevrouw De Man licht toe dat zij geen waardeoordeel geeft. Er wordt een 50%-regel gesteld en zij vraagt of die aantoonbaar is en waar de grondslag voor de 50% is als men kijkt naar de woonvisies van de kernen en de Ladder voor duurzame verstedelijking.

- Is duidelijk om hoeveel woningen het gaat als gesproken wordt over kleinschalige ontwikkeling?
- In het stuk wordt uitgegaan van een maximalisatie van de woningbouwopgave. Sommige gemeenten willen echter helemaal niet bouwen. Hoe wordt daarmee omgegaan?
- Onder Vitaliteit wordt aangegeven dat de Staten een keuze hebben. Kunnen GS daarin een advies geven? Het Rijk is er voorstander van. De VVD heeft ook voorkeur hiervoor.

De heer Hazeleger licht toe dat zijn belangrijkste vraag aansluit bij het subsidiariteitsbeginsel dat het CDA naar voren bracht. Hij vraagt in hoeverre de 50% betaalbare woningen passen bij het subsidiariteitsbeginsel. Waarom regelt de provincie dat, kunnen gemeenten dat niet?

De regio-indeling is van cruciaal belang. Het is positief dat de U16 wordt opgeknipt. Hij is benieuwd naar de concretisering daarvan.

Spreeker vroeg eerder aandacht voor het grote verschil tussen de grote regionale woningbehoefte en de vraag van de kleine kernen. In het stuk wordt één benadering genoemd voor uitbreiding buiten de rode contour. Hij vraagt waarom er geen verschil is gemaakt tussen de grote, de middelgrote (Wijk bij Duurstede) en de kleine ontwikkeling. Bij kleine kernen gaat het soms over 50 huizen.

Mevrouw Hoek vraagt naar de criteria voor uitbreiding ten aanzien van de locatiekeuze. Zij spreekt haar zorg uit over de ambitie van een reductie van de bodemdaling van 50% in veenweidegebieden. Is dit realistisch als men ook niet tot 50% komt met wat er gedaan wordt? Als dit gerealiseerd wordt, kost dit €20 miljard. Zij vraagt of het college dit als een goede ambitie ziet.

Mevrouw Veen stelt de volgende vragen:

- Er wordt gebouwd mits OV en fiets ontsloten zijn. Zij vraagt of ook geïnvesteerd wordt in nieuwe knooppunten zodat in de toekomst op nieuwe locaties gebouwd kan worden.
- Zouden PS op de hoogte gesteld kunnen worden als de ronde langs de gemeenten is afgerond en bekend is hoe het afwegingskader daar is gevallen?
- Zij vraagt of dit kader de geambieerde 10.000 woningen per jaar zal opleveren of anders de 7.000. Worden die nu gehaald?
- Wordt dit gemonitord en worden de Staten daarvan op de hoogte gehouden?
- Het stuk komt remmend over. De regels zijn er niet om iets te creëren maar om iets te voorkomen. Zij mist een innovatieve, slimme kijk op de woningbouw. Daar liggen kansen. Zij vraagt of er ruimte is voor een positieve aanpak? De woningbouwopgave moet gebruikt worden als hefboom voor het oplossen van andere problemen, zoals de natuuropgave. Een voorbeeld: men mag bouwen mits natuur wordt gecreëerd of windmolens worden geplaatst.

Mevrouw Rikkoert laat weten dat haar fractie vijf vragen heeft:

- In het stuk dat de NMU aan de Staten heeft gestuurd, staat dat niet de woningen maar de hectaren als leidraad voor de uitbreiding moeten worden genomen. Is dit mogelijk? Het aantal woningen op een hectare is variabel en dit zegt dus niet alles.
- In het afwegingskader zijn veel ruimtelijke aspecten opgenomen. Hoe en met wie de afweging wordt gemaakt is van belang. Een voorbeeld is de brief van comité Zeldenrust in Benschop die de commissie RGW ontving. Hoe wordt ervoor gezorgd dat, naast wethouders en ontwikkelaars, ook inwoners en omwonenden betrokken worden en ruimte krijgen?
- Zij sluit zich aan bij de SGP. In het vorige overleg werd het belang van de juiste en passende afweging voor kleine kernen benoemd. Zij vraagt waarom dit niet terug is te zien.
- In hoeverre gaat de tekst over de regio's en subregio's gevolgen hebben voor de gewenste autonome mogelijkheden voor kleine kernen? Het gaat haar factie om de vitaliteit van de kleine kernen en niet om de vitaliteit van de subregio.
- Zij sluit zich aan bij D66. Zij vraagt zich af of het in de praktijk nog mogelijk is om te bouwen buiten de rode contour met een dergelijk afwegingskader.

Ook de heer Hazeleger komt terug op de brief van de NMU. Hij vraagt of de ChristenUnie niet bang is dat het werken met aantallen hectaren tot gevolg heeft dat er zoveel mogelijk huizen op een zo klein mogelijke ruimte worden gebouwd. Dit heeft gevolgen voor de leefbaarheid van de wijk.

Mevrouw Rikkoert stelt dat uiteindelijk hectaren centraal staan. Het is een mogelijkheid om op een andere manier te gaan bouwen. Men moet nadenken over een meer effectieve manier van bouwen. De heer Hazeleger wijst erop dat het niet een dorpscentrum betreft maar een uitbreidingslocatie, men gaat als het ware het weiland in. In Woudenberg werd nog gewerkt met aantallen dus daar zijn ruime wijken opgezet. Hij geeft hieraan de voorkeur boven flats in een weiland.

Mevrouw Lejeune vraagt hoe het uitgaan van hectaren bij randen van kernen zich verhoudt tot het huidige kernrandzonebeleid. Het idee daarachter is dat er vanaf de bebouwde kern een zachte

overgang is naar het buitengebied. Het zou vreemd zijn als bij een ruim opgezet dorp juist aan de rand van het dorp een volgebouwde kernrand zou komen.

Zij sluit zich aan bij ChristenUnie en SGP, er moet meer verschil gemaakt worden tussen grotere uitbreidingslocaties en het leefbaar houden van kleine kernen bij het oprekken van rode contouren. De VVD gaf aan dat alles daar wil uitbreiden. Dit idee is te optimistisch. Een heel aantal kleine kernen vecht tegen krimp. Scholen denken daar niet aan uitbreiding maar aan open blijven. Dat raakt de leefbaarheid. Als het gaat om de noodzaak van woningbouw speelt daar een andere discussie. Naast de provinciale opgave heeft de provincie de noodzaak om een dergelijke kern leefbaar te houden. Mevrouw De Man heeft een feitelijk voorbeeld van een kern van 45.000 inwoners genoemd. Dit beleid gaat niet over kleine kernen, het gaat ook over dorpen die iets willen.

Mevrouw Lejeune houdt een pleidooi voor kleine kernen en gemeenten die moeite hebben om te blijven bestaan. Het gaat dan niet om uitbreiding, maar om in leven blijven. De woningbouw heeft daar een andere rol, ook al draagt hij bij aan de provinciale opgave. Men wil geen slaapstadjes of dode dorpjes met alleen oude mensen, waar scholen gesloten zijn en openbaar vervoer nauwelijks rijdt omdat het niet rendabel is. Er moet kritisch gekeken worden naar hoe wordt omgegaan met het oprekken van rode contouren als het gaat om het in leven blijven van kleine gemeenten. Er moet een onderscheid zijn.

Nu bestaat de mogelijkheid om het bouwen voor het sociaal middensegment op een specifieke locatie in bestemmingsplannen op te nemen. Zij vraagt of dit straks ook vastgelegd kan worden in de Omgevingsverordening en waar dit terug te vinden zal zijn.

Bij behoefte aan oprekking van rode contouren voor woningbouw is het de vraag hoe die locaties worden verankerd in de verordening. Worden er concrete locaties aangewezen, worden er locaties uitgesloten, worden er opties ingetekend?

Mevrouw De Jong constateert dat veel vragen al gesteld zijn.

Zij vraagt aan welke regio's het college denkt bij de meer regionale programma's.

De woningbehoefte in het midden en lagere segment moet in de kaderstelling opgenomen worden. Er is gesproken over de relatie tussen het aantal gebouwde woningen en het ruimtebeslag dat dit met zich meebrengt. De Staten moeten vooral toezien op het geheel van de provincie en voorkomen dat de provincie dichtgebouwd wordt. Behalve een bandbreedte die vertaald wordt in regionale programma's zou er in de kaderstelling niet alleen gesproken moeten worden over aantallen woningen maar ook over het ruimtebeslag. Men gaf aan geen hoogbouw te willen aan de rand van een kern - zichzelf zou liever niet de ruimte volbouwen met grondgebonden villa's.

De voorzitter geeft het woord aan GS voor het beantwoorden van de vragen.

Gedeputeerde Van Essen herhaalt dat er sprake is van *work in progress*. Een aantal vragen kan worden meegenomen in de verdere uitwerking. Een aantal technische vragen zal ambtelijk worden beantwoord.

De PVV vreest dat er geen woning gebouwd zal worden als geëist wordt dat dit energieneutraal moet. De gedeputeerde zegt dat dit niet de bedoeling kan zijn. Bekeken wordt hoe een dergelijke voorwaarde uitgewerkt moet worden. Men zou kunnen stellen dat nieuwe woningen in principe energieneutraal zijn en dat, als dit niet haalbaar is, gemotiveerd moet worden waarom.

De heer Hazeleger meent dat de creativiteit van gemeenten een beetje gedood wordt, mevrouw Veer gaf het ook aan. Gemeenten moeten een lijst van voorwaarden afwerken. Hij vraagt zich af waarom niet tegen gemeenten wordt gezegd: jullie kennen de provinciale ambities, kom met een goed plan. Dan buigen gemeenten zich over de vraag hoe zij kunnen uitbreiden met behoud of winst voor provinciale doelen.

Gedeputeerde Van Essen memoreert de sessies met gemeenten, zowel ambtelijk als bestuurlijk, over de vraag wat er in het afwegingskader moet worden opgenomen en over hoe wordt omgegaan met (instructie)regels. Daarbij viel op dat gemeenten in ambtelijke overleggen vonden dat de provincie helderheid moet scheppen. Van bestuurlijke zijde kwam het verzoek om de gemeente

afwegingsruimte te geven. Het is dus de kunst om de provinciale belangen te borgen en voldoende ruimte te bieden aan gemeenten. Dat is een aandachtspunt in de uitwerking, Het uitgangspunt is dat de regels de onderliggende doelen moeten dienen.

GS hebben gemeend zowel Wonen als Werken uit te werken, ook als het gaat om verstedelijking. Beide zijn van belang en moeten in samenhang bekeken worden.

Meerdere fracties vroegen naar de 50% betaalbare woningen. Dit staat in het coalitieakkoord. GS hechten eraan om daarop te sturen. Het is de vraag of het verstandig is om dit van ieder project te eisen. Er zijn projecten waar een veel hoger percentage gehaald kan worden, in andere projecten is het niet realistisch of handig om dit te vragen. De vraag op welk schaalniveau daarop gestuurd wordt is terecht, momenteel wordt bekeken wat de beste keuze is.

De heer Eggermont zou graag een antwoord horen om verrassingen in december te voorkomen. Een flink aantal gemeenten heeft een achterstand opgelopen ten aanzien van hun eigen bevolking voor wat betreft betaalbare woningen. Daardoor ging de druk op andere gemeenten omhoog. Gedeputeerde Van Essen benadrukt dat dan een Statenvoorstel voorligt dat fracties kunnen amenderen. Het lijkt verstandig om ongeveer 50% betaalbaarheid te eisen en om dit meer na te streven op programmeringsniveau per regio dan op projectniveau. Dat kan vastgelegd worden in een verordening.

Mevrouw Lejeune stelt dat, als een gemeente nog wat grondpositie zou hebben buiten de rode contour waar gebouwd mag worden, zij graag de gemeentekas zou vullen door het uitgeven van vrijstaande kavels. Daarbij zou men aangeven dat er al voldoende sociale woningbouw in de gemeente is, de buurgemeenten kunnen dat verder invullen. Zij vraagt of dit niet juist op gemeentelijk- of op projectniveau georganiseerd moet worden.

De heer Hazeleger meent dat men bij alles kan zeggen dat gemeenten het niet doen en dat de provincie het daarom moet overnemen. Het tegeltje uit de presentatie functioneert dan niet meer. Het tegeltje is nodig om dit soort redeneringen niet te laten overheersen en erop te vertrouwen dat gemeenten zorgvuldig zijn. De provincie moet juist dingen durven overlaten aan gemeenten.

Met name het CDA vroeg of dit alleen gaat over motie 34a of dat dit breder gezien moet worden.

Gedeputeerde Van Essen licht toe dat dit breder gaat. Het gaat in feite over de hele methodiek, over wat er in plaats van de bollen komt. Het onderwerp kleine kernen is hier onderdeel van.

Op de vraag naar de status van het stuk antwoordt de gedeputeerde dat het een uitwerking is van de ideeën over de methodiek op dit moment. Er komt een Statenvoorstel over. In de vorige vergadering is afgesproken dat er voldoende tijd moet zijn om dit met gemeenten te bespreken. Vandaar dat het Statenvoorstel in december naar de Staten gestuurd wordt en in januari in de commissie Omgevingsvisie en in de Staten besproken wordt.

Er is opgemerkt dat de uitbreiding bij kleine kernen en de grote regionale woningbouwopgaven twee verschillende opgaven zijn die beide aandacht vragen. Het is belangrijk ze te onderscheiden. Door de VVD werd 'vitaliteit' genoemd. Dat is precies waar dit over gaat. Net als in de systematiek van de PRS/PRV wordt gekeken naar de woningbouwbehoefte.

De vraag van de heer Westerlaken was bedoeld om duidelijk te krijgen of met een schot hagel op een mug geschoten wordt of op een olifant, gelet op motie 34a. Bij de motie ging het om een antwoord op de vraag hoe wordt omgegaan met de regel in het coalitieakkoord over uitbreiding van de rode contour. In het stuk staan 18 regels die gelden voor uitbreiding, regels voor elke woningbouwlocatie, regels bij een locatieafweging, regels die aanvullend een rol spelen bij de invulling van de locatie. Als al die regels moeten worden toegepast, dan zijn het de bestaande regels. De vraag was juist om net iets meer te kunnen dan met de bestaande regels. De gedeputeerde gaf zojuist zelf aan dat dit de bestaande regels zijn.

Gedeputeerde Van Essen stelt dit niet gezegd te hebben. Het zijn juist niet de bestaande regels, er komt een hele nieuwe systematiek. Er worden geen locaties aangewezen. De provincie geeft in de verordening de spelregels aan en geeft in de systematiek van regionale programmering de ruimte aan gemeenten om binnen de spelregels locaties te kiezen.

Zojuist werd naar voren gebracht dat het de vraag is of randvoorwaarden aan iedere locatie gesteld moeten worden, men zou een onderscheid moeten maken als het gaat om uitbreiding ten behoeve van de vitaliteit van kleine kernen. Daar worden misschien iets andere criteria gesteld. Dat is een terecht punt, de systematiek moet op dit punt nog eens tegen het licht gehouden worden.

Mevrouw Veen hoorde geen antwoord op de vraag van het CDA. Hebben de nieuwe regels dezelfde uitwerking als de regels die eerder golden, gaat dit echt wat opleveren voor de rode contouren?

Gedeputeerde Van Essen stelt dat de regels tot iets wezenlijk anders leiden dan de regels uit de PRS/PRV. Op het moment dat gezegd wordt dat er bij kleine kernen boven de geraamde behoefte gebouwd mag worden, dan is dat een wezenlijk andere lijn. De gemeenten krijgen de ruimte om meer te bouwen dan zij nu mogen. Dat wordt een belangrijk instrument.

De heer Westerlaken memoreert dat de Omgevingswet uitgaat van het subsidiariteitsbeginsel. Hij vindt dit lastig. Er moet aan 18 regels voldaan worden, de gedeputeerde gaat uit van een raming en boven een raming. Er ligt straks een POVI. Daarin wordt toch niet meer uitgegaan van provinciale ramingen? In de visie moet toch omschreven worden aan wat voor kwaliteiten de provincie moet voldoen? Dat is toch geen kwalitatieve regeling meer?

Volgens gedeputeerde Van Essen is het belangrijk om bij het sturen op woningbouw rekening te houden met de woningbouwbehoefte en de ontwikkeling daarvan. Hij vraagt zich af of het verstandig is dat overboord te zetten. Het is wel zo dat daar bovenop extra ruimte wordt geboden ten behoeve van vitaliteit van kleine kernen. Ook bij de locatiekeuze ligt veel meer keuzevrijheid bij gemeenten dan in de huidige systematiek. Dit is nieuw voor de provincie Utrecht. Meerdere provincies werken al met deze wijze van regionale programmering. Dit zijn goede voorbeelden die gevolgd worden.

Er wordt telkens gesproken over het subsidiariteitsbeginsel en het vertrouwen geven aan gemeenten. De heer Karatas wil het opnemen voor de kleine gemeenten en wijst erop dat men tegelijkertijd heeft te maken met de Ladder voor duurzame verstedelijking, wat Rijksbeleid is. In de jurisprudentie blijkt dit van belang. Het is voor kleine gemeenten lastig om met de capaciteiten die ze hebben werk te maken van de ruimtelijke kwaliteit die wordt gevraagd. Het bouwen wordt vooropgesteld. Daarmee wordt aan het begin al een fout gemaakt in het denken over het bevorderen van de ruimtelijke kwaliteit. De provincie zou de gemeenten moeten ondersteunen in hoe de ruimtelijke kwaliteit bevorderd kan worden. Hij vraagt hoe de gedeputeerde dit ziet.

De heer Westerlaken verwijst naar de gemeente Lopik waar de wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling uitstekend werk doet met de kwaliteit van het landelijk gebied en de linten in de gemeente. In gemeenten barst het van de kwaliteit.

In reactie op de bijdrage van de heer Karatas wijst de heer Hazeleger erop dat er al twee jaar gesoebat wordt over de zeven bedrijventerreinen in de provincie. De gemeente Renswoude is, sinds zij weet dat zij aan zet is, meteen aan het werk gegaan. Er liggen stukken bij de raad. Het is niet zo dat kleine gemeenten te weinig capaciteit hebben om dingen te regelen die zij nodig vinden.

De voorzitter wijst erop dat het politieke debat in een andere vergadering zal plaatsvinden.

De gedeputeerde gaf aan dat de keuzevrijheid voor gemeenten toeneemt. Mevrouw Rikkoert vraagt of de realisatievrijheid ook toeneemt.

Mevrouw De Man sluit zich hierbij aan. Gemeenten hebben de mogelijkheid om maatwerk aan te vragen. Daar zit meer ruimte in omdat zij de vrijheid krijgen om te komen met een voorstel dat gebaseerd is op de beleidslijnen van de provincie. Het afwegingskader lijkt echter smaller te zijn dan de mogelijkheid tot maatwerk.

De gedeputeerde zei dat de provincie geen woningbouwlocaties gaat aanwijzen. De heer De Droog meende dat dit wel gedaan zou worden. In de kaders staat hoe de provincie wil omgaan met het veenweidegebied. Rijnenburg behoort tot dat gebied. Spreker is benieuwd hoe een dergelijk kader meegenomen wordt in de discussie.

Gedeputeerde Van Essen benadrukt dat het verschil met de huidige systematiek is dat de provincie nu bollen zet waar gebouwd kan worden en dit voor vier jaar vastlegt. Het proces wordt meer kortcyclisch, de provincie kijkt ieder jaar met gemeenten wat de behoefte is, wat de extra ruimte is die de provincie biedt in verband met vitaliteit voor kleine kernen. Vervolgens wordt met de gemeente besproken welke plannen er zijn, welke nieuwe plannen men wil ontwikkelen. Dit leidt tot een programmering die de provincie vaststelt binnen de kaders die in de verordening gesteld zijn. De heer De Droog vroeg waar de grote woningbouwontwikkeling landt. Dit raakt ook de infrastructuur. Volgende week is het gesprek met het Rijk over het BO-MIRT. De provincie stelt dit niet middels bollen vast, maar gaat met de regio's in gesprek over de richting waar de provincie een volgende uitwerking ziet landen. Bij de volgende vergadering is dit onderwerp geagendeerd. Het is niet zo dat er niets mogelijk is als er geen OV-knooppunt is. Wil men in het kader van vitaliteit woningen bouwen, dan geldt het criterium niet. In de uitwerking is dit wellicht onvoldoende helder. De SGP vraagt onderscheid te maken tussen grote regionale behoefte en kleine kernen. Dit zit er allebei in, maar het is onderdeel van de bredere systematiek. In de kaders die PS meegeven bij de programmering is er de mogelijkheid om extra ruimte te geven aan kleine kernen. De bredere systematiek is een wezenlijk andere werkwijze en wordt integraal aan de Staten voorgelegd, als een *work in progress*-document.

VVD, SGP en GroenLinks vroegen naar de regio-indeling. Gedeputeerde Van Essen licht toe dat de provincie met drie regio's in gesprek is over de uitwerking van de Omgevingsvisie en -verordening, U16, Regio Foodvalley en Regio Amersfoort. Voor de laatste twee is het waarschijnlijk mogelijk om een regionale programmering op te stellen. De Regio U16 is daarvoor wel erg groot en divers, wellicht kunnen hier subregio's gedefinieerd worden.

De suggestie om de regio-indeling in samenspraak met de gemeenten te kiezen is interessant. De heer Hazeleger gebruikt de Regio Amersfoort om te illustreren waarom hij moeite heeft met het verwarren van kleine kernen met de algemene systematiek. Is het handig dat, wanneer Eemnes een paar huizen wil bouwen, het in dezelfde programmering als Amersfoort valt?

Gedeputeerde Van Essen vindt de zorg dat de een de ander kan ondersneeuwen terecht.

Uitgangspunt van de systematiek, met name met betrekking tot de vitaliteit, is dat met het geven van extra bouwruimte de vitaliteit van de kleine kernen geholpen is. Dat dient echt een ander doel dan het plaats bieden aan de grote regionale woningbouwopgave. Het beleid voor de kleine kernen moet ook onder de regionale programmering vallen, daarom wordt het in samenhang gepresenteerd. Het wordt hem duidelijk dat het onderscheid iets duidelijker gemaakt moet worden. Het onderscheid kan zitten in de regio-indeling maar ook in hoe dit binnen de programmering zichtbaar wordt gemaakt.

De heer Hazeleger vraagt waarom het onder dezelfde regeling moet vallen.

Gedeputeerde Van Essen licht toe dat er wellicht gemeenten zijn waar dat allebei speelt. Het zou eventueel gesplitst kunnen worden.

Gedeputeerde Van Muilekom vindt het positief dat over de kleine kernen wordt gesproken. Als gedeputeerde is hij echter op zoek naar de grote aantallen. De behoefte aan woningen is erg groot in de provincie. Hij kan zich niet voorstellen dat een klein plan in Eemnes de woningbouw in Amersfoort in de weg zit. De regionale programmering is erop gericht dat de Regio de ruimte krijgt om te kijken welke behoefte er is. Hij is blij dat er voldoende plannen ontwikkeld worden en dat er echt gebouwd gaat worden voordat in de provincie gedacht wordt dat er te veel gebouwd wordt. Bij Eemnes is het wel de vraag of Eemnes eerst nadrukkelijk heeft gekeken of er binnenstedelijk voldoende woningen gebouwd kunnen worden. GS willen kijken hoe op een zorgvuldige manier de woningbouw op gang kan komen. Daarbij krijgen de marges die er zijn in de kleine kernen de ruimte.

De heer Hazeleger adviseert de gedeputeerde zijn antwoord terug te kijken en zich af te vragen of hiermee niet is aangetoond dat het goed is om de woningbouwopgave te splitsen van de vraag over vitaliteit van de kleine kernen.

De heer Westerlaken hoort in de bijdrage van gedeputeerde Van Muilekom dat hij niet gaat voor de kleine maar voor de grotere bijdrage. Hij stelt dan ook voor om gemeenten die met de rode contour zitten, zelf het kleine aantal woningen te laten uitvoeren.

De heer De Harder licht toe dat hij zich er geen zorgen over maakt dat de kleine woningbouwplannen de grote frustreren. Andersom is dit wel het geval. Als Eemnes bij de Regio Amersfoort hoort en 40 woningen wil bouwen en in de Regio moet gaan zoeken terwijl Amersfoort 3.000 woningen bouwt, dan kunnen die 40 van Eemnes daar wel bij.

Dit is helder voor gedeputeerde Van Essen. Het is de insteek van GS om ervoor te zorgen dat voor de vitaliteit van de kleine kernen ruimte wordt geboden voor uitbreiding, maatwerk. Tegelijkertijd moet gezocht worden naar de meest geschikte locaties voor de grote regionale woningbouwopgave. Het kan zijn dat voor het één meer of andere criteria worden gesteld dan voor het andere. Op deze manier kan hierop gestuurd worden. In de verdere uitwerking wordt hier aandacht aan besteed. De term 'kleinschalige ontwikkeling ten behoeve van kleine kernen' moet nader gedefinieerd worden. Men spreekt dan niet over vele honderden woningen. Tegelijkertijd moet ervoor worden gewaakt dat bijvoorbeeld een kleine kern ieder jaar tien woningen bijbouwt. Dan ontnemt de provincie de gemeente de mogelijkheid om met kwaliteit en visie te bouwen. Dat is de reden waarom in de regionale programmering gedacht wordt aan blokken van vijf jaar, zodat gemeenten meer de ruimte hebben om met kwaliteit te ontwikkelen. Wethouders doen deze oproep. Voor een deel moet gemaximaliseerd worden. Het is niet de intentie om niet te sturen op een grote woningbouwopgave. De provincie wil aan het stuur blijven bij het bepalen van de locatie.

Mevrouw De Man herinnert aan haar vraag over de 50% betaalbare woningen in relatie tot de aantoonbaarheid en de grondslag van het provinciaal belang. Als ergens een rechtszaak volgt, moet dit aantoonbaar zijn. Het gaat om de relatie tussen de 50% betaalbare woningen en de behoefte van de kern zelf in relatie tot de Woonvisie, de Ladder voor duurzame verstedelijking of als een dorp veel sociale woningbouw heeft en villa's wil gaan bouwen.

Gedeputeerde Van Essen wijst erop dat de discussie van zojuist hierover ging. Op welk schaalniveau wordt de 50% nagestreefd, op het niveau van de regionale programmering of op het niveau van een gemeente of op het niveau van een project? GS zijn van mening dat het niveau van een project in de praktijk niet goed werkbaar is. Het niveau van de regionale programmering is een optie. Het advies is om daarbij rekening te houden met verschillen tussen gemeenten. Die ruimte wordt geboden als het niveau van de programmering wordt aangehouden. De ene gemeente heeft misschien veel sociale woningbouw en zit om villa's verlegen en bij de andere gemeente is het andersom.

De heer Eggermont zegt dat dit betekent dat, als er signalen vanuit een gemeente komen dat de eigen jeugd niet een woning kan vinden in de gemeente, de provincie de gemeente duidelijk maakt dat meer in dat segment gebouwd moet worden.

Gedeputeerde Van Essen stelt dat een onderdeel van de systematiek is dat de provincie meer van dergelijke gesprekken voert met gemeenten. Het is duidelijk dat dit niet vanzelf goed gaat.

Mevrouw Hoek wees erop dat 50% reductie van de bodemdaling €50 miljard kost. In de vergadering gaat het over woningbouw en over werken. Dit is een doelstelling op het gebied van natuur en buitengebied en kan beter op een ander moment besproken worden, misschien op 27 november.

Mevrouw Hoek deelt mee dat de Stuurgroep Nationaal Landschap Groene Hart pleit voor een nationale strategie bodemdaling met een gedegen financieringsystematiek. Zij wil meegeven dat eraan gedacht moet worden om de samenwerking te zoeken. De situatie is complex en het betreft een groot gebied. Het is moeilijk de woningbouwopgave daar te realiseren.

Gedeputeerde Van Essen stelt dat, op het moment dat men gaat bouwen in een bodemdalingsgebied, er nogal wat nodig is om te voorkomen dat de fundamenteën gaan verzakken.

Desgevraagd door D66 stelt de gedeputeerde dat er zeker ruimte is om te investeren in nieuwe OV-knooppunten. De volgende week is er een BO-MIRT dat onder meer hierover gaat. Als men verder

vooruitkijkt, ook naar de grote woningbouwopgave, dan worden mobiliteit en hoogwaardig openbaar vervoer een beperkende factor. Dit is een punt van grote aandacht. Gedeputeerde Schaddelee en gedeputeerde Van Essen zijn hier de afgelopen weken druk mee geweest. Na het BO-MIRT zal hij hierop terugkomen.

Mevrouw Veen benadrukt dat er met betrekking tot woningbouw breder gekeken moet worden dan het BO-MIRT.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat nieuwe knooppunten van hoogwaardige OV nieuwe investeringen vragen die vaak de budgetten van de gemeente en de provincie te boven gaan. Op dit punt is men afhankelijk van het Rijk. Daarbij is het inderdaad goed om breder te kijken dan de U16 en ook te kijken naar de twee andere regio's.

D66 deed een oproep om naar slimme combinaties te zoeken. In het huidige beleid zijn er een aantal voor-wat-hoort-wat mogelijkheden. Dan gaat het om het principe van de kernrandzone, om lintbebouwing, om rood-voor-groen woningbouw en daar natuur voor realiseren. Dit is eigenlijk woningbouw omwille van geld om andere dingen mogelijk te maken. Die methodieken zullen een plek krijgen in de nieuwe verordening.

D66 riep op om te zoeken naar meekoppelkansen bij het realiseren van woningbouw, bijvoorbeeld het ontwikkelen van recreatie. Hier wordt naar gezocht. Een aantal criteria in de lijst zijn daarop gericht. D66 geeft aan dat gemeenten moeten worden uitgedaagd om naar slimme combinaties te zoeken, tegelijkertijd willen GS niet dat dit belemmerend gaat werken. Daarom worden combinaties gezocht waarbij het ook gaat over zaken als klimaatbestendigheid of bodemdaling.

Het valt mevrouw Veen op dat de gedeputeerde stelt dat bij projecten woningbouw gebruikt wordt om iets anders te financieren. Maar in de voor woningbouw geschetste kaders is te zien dat men een probleem heeft met het überhaupt realiseren van woningbouw. Dan zou dit omgedraaid moeten worden. De provincie wil meer woningbouw maar wil ook meer groen. Men zou dan alleen mogen bouwen als ook groen gecreëerd wordt. Dan wordt niet het één met het ander opgelost, maar worden beide problemen opgelost.

Gedeputeerde Van Essen informeert of het de bedoeling is dat gemeenten, op het moment dat zij (met name grootschalige) woningbouw ontwikkelen, ook groen moeten ontwikkelen.

Mevrouw Veen bevestigt dit.

Volgens gedeputeerde Van Essen staat dit punt als criterium in het afwegingskader.

Een aantal fracties geeft aan dat moet worden opgepast met de vele criteria. Het zijn allemaal zaken waar de provincie de gemeenten in willen stimuleren in het kader van 'groen groeit mee'. Echter, voorkomen moet worden dat dit remmend gaat werken.

Mevrouw Veen kreeg de indruk dat haar vraag werd geïnterpreteerd als 'groen voor rood'. Ze bedoelt dit breder. Er kunnen op allerlei gebieden problemen opgelost worden, bijvoorbeeld op het gebied van de energietransitie. Het zou jammer zijn als hierbij alleen naar groen wordt gekeken.

Mevrouw De Man sluit aan bij de oproep. Om dit in eenzelfde project te doen is lastiger, maar de coalitie heeft ook een grote opgave op het gebied van groen. Misschien zouden die twee tegen elkaar uitgewisseld kunnen worden.

Gedeputeerde Van Essen merkt op dat die mogelijkheid er in de huidige PRS/PRV ook is. Het is mogelijk om kleinschalige woningbouw toe te staan om natuur te ontwikkelen. Die mogelijkheid blijft bestaan. D66 is van mening dat gemeenten aangemoedigd moeten worden om aan de realisatie van grootschalige woningbouw bredere waarden toe te voegen. Dat is het wezen van deze systematiek, al is het soms nog zoeken naar de woorden.

De heer Karatas benadrukt dat de ruimtelijke kwaliteit bevorderd moet worden. Er wordt nu gebruik gemaakt van criteria, maar men zou ook kunnen stellen dat slimme combinaties van meerdere opgaven gemaakt moeten worden. Dat is waar gemeenten en provincie nu voor staan.

Gedeputeerde Van Essen meent dat gemeenten gevraagd kunnen worden om bij woningbouwontwikkeling ook zorg te dragen voor het tijdig meegroeien van recreatieontwikkeling, groene ontwikkeling, energievoorziening. Ook hiervoor geldt dat er een balans gevonden moet worden tussen het stimuleren van gemeenten en het dichtregelen van zaken.

Volgens de heer Hazeleger probeert D66 aan te geven dat de criteria losgelaten moeten worden en dat tegen gemeenten gezegd moet worden dat zij met slimme plannen moeten komen waarin woningbouw wordt gecombineerd met andere doelstellingen van de provincie. De afvinkcultuur vervalt en er komen innovaties en slimme oplossingen. Voor die cultuur is de Omgevingswet ooit bedacht.

Gedeputeerde Van Essen constateert dat de SGP voorstelt om aan gemeenten te vragen om de meerwaarde te zien en hen de mogelijkheid te geven om uit verschillende zaken te kiezen. Het is een interessante gedachte, maar een aantal criteria wil de provincie altijd vasthouden, bijvoorbeeld klimaatbestendigheid en mobiliteitstoets. De gedeputeerde zegt toe de suggestie mee te nemen.

De ChristenUnie brengt naar voren dat het NMU de suggestie doet om niet te kijken naar het aantal woningen maar naar het aantal hectaren. GS willen echter veel meer woningen. Als puur gestuurd wordt op hectaren is het de vraag of daarmee het doel bereikt wordt. Gedeputeerde Van Essen hoort hierin ook dat bij nieuwe woningbouw moet worden gestuurd op het goed benutten van schaarse ruimte en hoe dit is opgenomen in de nieuwe methodiek. Het is een goede vraag die bij de verdere uitwerking meegenomen zal worden.

Het is zeker mogelijk om te bouwen met deze regels. De intentie is om frequenter het gesprek met gemeenten aan te gaan en om hen waar nodig uit te dagen en aan te jagen om de woningbouwproductie op te voeren. Sommige regels zullen zwart-wit zijn, soms zal er gevraagd worden naar de achterliggende motivatie.

Mevrouw Rikkoert herinnert aan haar vraag over comité Zeldenrust Benschop. Hoe kunnen inwoners en omwonenden toch betrokken worden?

Gedeputeerde Van Essen stelt dat het cruciaal is dat inwoners bij woningbouwplannen betrokken worden. Gemeente De Utrechtse Heuvelrug heeft inwoners gevraagd om goede locaties in te dienen. Hieruit kwamen 200 plannen waarvan driekwart mogelijk interessant is. Participatie van inwoners en omwonenden is voor een belangrijk deel de verantwoordelijkheid van gemeenten. De provincie moet niet over de gemeente heen die rol oppakken. Dit punt zal meegenomen worden.

De heer Westerlaken meent dat de brief van Zeldenrust een mooi voorbeeld is van hoe op een bepaalde plek de participatie van burgers geactiveerd kan worden. Zeldenrust draait het om en zegt dat het niet goed geregeld is. Dit terwijl vanaf het begin het comité door gemeente en anderen uitgenodigd is om mee te doen aan de bewonerscommissie die betrokken is bij de participatie.

Desgevraagd door de PvdA laat gedeputeerde Van Essen weten dat het kernrandzonebeleid blijft bestaan naast de nieuwe methodiek.

De technische vraag over hoe het sociale en middensegment verankerd wordt en of dit al kan, zal schriftelijk beantwoord worden.

Op de vraag hoe locaties worden verankerd in de verordening antwoordt de gedeputeerde dat dit niet gebeurt, afgezien van de grote verstedelijkingsrichtingen.

De overige vragen van de PvdA zijn inmiddels beantwoord.

De vraag van GroenLinks hoe gestuurd wordt op de relatie woningbouw-ruimtebeslag is inmiddels beantwoord.

Mevrouw De Man herinnert aan haar vragen over het advies van GS over het vitaliteitskopje en het verschil tussen de huidige werkwijze van een aanvraag van een gemeente en het toekomstige afwegingskader. Ook heeft zij erop gewezen dat als een school of een woonwagencamp wil uitbreiden, dit niet onder de regionale programmering valt. Wat zijn de kansen daarvoor, valt het onder het maatwerk zoals dit nu is, gelden daar dezelfde voorwaarden?

Gedeputeerde Van Essen kan nog geen antwoord geven op de vraag over het vitaliteitskopje. Het moet recht doen aan de vraag om te bouwen ten behoeve van vitaliteit. Tegelijkertijd moet ook voorkomen worden dat de grote regionale opgave landt op plaatsen waar de provincie dit liever niet wil. Dit geeft het spanningsveld weer.

Bij een aanvraag van een gemeente hoeft niet meer het huidige proces doorlopen te worden, de verordening hoeft niet herzien te worden. Dat wordt regionale programmering genoemd en daarover is ieder jaar overleg met gemeenten.

Mevrouw De Man licht haar vraag toe. Als een gemeente een herziening aanvraagt van de PRS/PRV, krijgt de gemeente veel ruimte. Er mag onderhandeld worden en wensen worden neergelegd. Wel moet de gemeente voldoen aan het beleid. Straks ligt er een afwijkingskader waaraan de gemeente moet voldoen. Dat lijkt strenger dan het huidige beleidskader voor maatwerkoplossingen.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat de provincie geen maatwerkoplossingen kent.

Mevrouw De Man bedoelt een aanvraag tot uitbreiding.

Gedeputeerde Van Essen krijgt nog wel signalen dat gemeenten juist niet vinden dat dit makkelijk gaat. De intentie is dat het met deze methodiek gemakkelijker wordt voor gemeenten om er gebruik van te maken. Er wordt meer kortcyclisch gewerkt, het is veel meer een continu proces. Momenteel is er ook een visie en verordening waaraan getoetst wordt.

Spreeker geeft aan de vraag over het woonwagencamp niet te kunnen beantwoorden.

Gedeputeerde Van Muilekom meent dat de VVD bedoelt dat, of het nu bij een woonwagencamp of iets anders is, men tegen de rode contour aan zit en wil uitbreiden in het buitengebied. Bij het beleid rond kernrandzones wordt gekeken of de uitbreiding ruimtelijke kwaliteit oplevert, zo ja, dan zijn dingen mogelijk. Maar voordat buiten de contouren wordt gekeken, moet eerst nagegaan worden of er binnen de contouren mogelijkheden zijn.

Mevrouw Veen vroeg naar de 10.000/7.000 woningen. Als men kijkt naar de plannen, dan is er jaarlijks een stuwmeer van 15.000 woningen terwijl men blij is als er 7.000 gerealiseerd worden. De uitdaging is dus om de plannen tot uitvoering te krijgen, hier wordt volop naar gekeken. Soms is er een bodemverontreiniging, soms moet een bedrijf uitgeplaatst worden, soms is er geen draagvlak in de gemeente.

De vraag over het woonwagenterrein wordt ambtelijk beantwoord.

Het gaat om kleine uitbreidingen maar het kunnen ook inbreidingen zijn. In principe zou de regionale programmering alle woningbouw moeten bevatten, zodat er een goed overzicht komt van wat gebouwd gaat worden. Het systeem van regionale programmering is flexibeler dan de benodigde partiële herzieningen waren. Het blijft dus mogelijk voor gemeenten, al ligt het aan de plek.

De 50% betaalbare woningen is ingebracht bij het coalitieakkoord. De Staten gaan over het provinciaal belang. De kwaliteit van de woningvoorraad, die nu meer op kwantiteit is gericht, kan men onderdeel laten zijn van het provinciaal belang, met het argument dat de provincie een inclusieve provincie wil zijn of blijven waar iedereen een passende woning zou moeten kunnen vinden. Dat zou de grondslag kunnen zijn voor een dergelijke regel.

In reactie op het antwoord van gedeputeerde Van Muilekom laat mevrouw Veen weten dat haar vraag was of de nieuwe regels het makkelijker maken om het stuwmeer te verkleinen.

Gedeputeerde Van Muilekom meent dat de regels het makkelijker mogelijk zullen maken om jaarlijks woningbouwlocaties in beeld te brengen, niet alleen binnenstedelijk maar ook buitenstedelijk. Het kostte eerst veel moeite om die locaties in beeld te krijgen.

Het komt vaak voor dat gemeenten onvoldoende capaciteit hebben om plannen verder te krijgen of dat corporaties plannen niet verder krijgen of dat gemeenten en corporaties samen een probleem hebben. Er zijn andere problemen die woningbouw in de weg staan. De provincie kan ondersteuning bieden om de plannen verder te krijgen. Er is dus meer nodig dan regionale programmering.

De voorzitter rondt de bespreking van dit punt af.

2.3 Werken

De voorzitter wijst erop dat de Staten bij de stukken een notitie hebben ontvangen over de methodiek en de eerder gegeven presentatie. Zij geeft de leden de gelegenheid om vragen te stellen.

Gedeputeerde Van Essen laat weten dat gedeputeerde Strijk in het buitenland verblijft en niet aanwezig kan zijn bij de vergadering.

Op 16 oktober kreeg de commissie een presentatie over de methodiek en de uitgangspunten voor Werken. De beschrijving van de methodiek die bij de stukken zit is hetzelfde document als bij Wonen, het tweede gedeelte gaat over Werken.

Het stuk over het behoeftenonderzoek is ter informatie toegevoegd. Dit zal ook ter informatie aan de commissie BEM worden gestuurd, gedeputeerde Strijk hoopt aanwezig te zijn in die vergadering. Dan zou de inhoudelijke kant van het onderzoek besproken kunnen worden.

De heer De Harder wijst erop dat het dezelfde documenten zouden moeten zijn, maar de ene telt elf en de andere twaalf pagina's. De datering erboven staat andersom. Het is spreker niet duidelijk wat de verschillen zijn.

Gedeputeerde Van Essen zegt toe dat hiernaar gekeken zal worden.

De heer Karatas meent dat de Staten een slag hebben gemaakt als men kijkt naar de ruimtelijke kwaliteit. Tegelijk wordt gezegd dat dezelfde systematiek wordt gebruikt. D66 bracht het zoeken naar slimme combinaties naar voren. Spreker vraagt of dat ook op dit punt uitgewerkt kan worden.

In de stukken staat dat alleen kleinschalige nieuwe uitbreidingen mogelijk zijn. De heer De Harder merkt op dat er ook kernen zijn met grote werkgevers die een flinke uitbreiding willen of het bedrijf willen verplaatsen. De werkgevers zijn voor de vitaliteit van de kernen van belang. Hij vraagt hoe hard de voorwaarde is.

De heer De Droog sluit zich aan bij de heer Karatas. Ook bij het punt Werken moet naar creativiteit gezocht worden. Er zijn meerdere vormen van benutting van de ruimte, bekeken moet worden of men binnen dezelfde ruimte meer zaken kan oppakken, zoals bijvoorbeeld Wonen en Werken. De transformatieruimte is terug te zien dus dat deel zal geborgd zijn in de kaders.

De heer Hazeleger merkt op dat de gedeputeerde Economie in China verblijft. Hij hoort graag of de gedeputeerde Ruimtelijke ontwikkeling de gedeputeerde Economie heeft meegegeven dat er geen Chinese bedrijven naar de provincie gehaald moeten worden omdat de ruimte voor eigen bedrijven beperkt is. Wanneer stoppen GS met het aantrekken van buitenlandse bedrijven?

De heer Kocken had zich gericht op het Stec rapport. Tussen de memo van GS en het Stec rapport is een grote afstand te zien. Die afstand kan overbrugd worden met de creatieve insteek van GroenLinks en D66. Zo zouden er zonnecellen op de logistieke dozen gelegd kunnen worden. In het Stec rapport wordt aangegeven dat daar behoefte aan is.

Het moet niet zo zijn dat bedrijven niet mogen uitbreiden daarom de provincie verlaten. Dan is er geen sprake van een inclusieve samenleving. Het Stec rapport pleit voor uitbreiding van bedrijventerreinen, waarbij gelet wordt op circulariteit (wat meer ruimtebeslag met zich meebrengt) en op de groei van het aantal inwoners (mensen die in de provincie wonen willen er deels ook werken). De memo is echter ten opzichte van uitbreiding van bedrijventerreinen heel restrictief.

De heer Westerlaken heeft zijn algemene vragen al gesteld.

Hij is benieuwd naar de stand van zaken rond de 7 bedrijventerreinen, hoe ver is de gedeputeerde met de oplossing van dit probleem?

Ook is de gedeputeerde in gesprek met gemeenten over de rode contour. Spreker vraagt of de Staten binnenkort een memo kunnen ontvangen over de stand van zaken. Als er tussenoplossingen geformuleerd worden, dan moeten PS daarbij betrokken worden volgens de regels van de PRS/PRV.

Mevrouw Hoek vindt niets terug over de verschillende categorieën bedrijventerreinen. Categorie 2 kan een kantoor of een combinatie met handwerk zijn, er is categorie 3.2 en verder, waarna men aankomt bij de lichte industrie die soms meer vervuiling en lawaai brengt. Er zijn ook bedrijventerreinen waar alles zo ongeveer kan, maar waar ook gewoon wordt. Zij mist de opsplitsing en die is bepalend voor bijvoorbeeld het doorontwikkelen van een bedrijventerrein.

GroenLinks en D66 vragen aandacht voor slimme combinaties. D66 ziet in de huidige systematiek aanknopingspunten waarop dit geborgd lijkt te zijn. Gedeputeerde Van Essen memoreert de discussie hierover bij het vorige agendapunt en hij zegt toe dat ook bij de methodiek voor Werken wordt gekeken of er voldoende ruimte is om naar slimme combinaties te zoeken.

De ChristenUnie vroeg of alleen nog kleinschalige uitbreidingen mogelijk zijn. Dit is niet zo. Wel zal er goed gekeken worden naar de relatie tussen oppervlakte en werkgelegenheid. In de provincie is ruimte bijzonder schaars en veel verschillende opgaven hebben een plek nodig. Daarom wordt kritisch gekeken naar bedrijven die veel ruimte vragen en relatief weinig werkgelegenheid geven.

De gedeputeerde adviseert de SGP om de vraag over het aantrekken van Chinese bedrijven aan de gedeputeerde Economie te stellen. Hij past niet geheel in de commissie Omgevingsvisie.

Volgens de heer Hazeleger is gedeputeerde Van Essen als gedeputeerde Ruimtelijke ontwikkeling er verantwoordelijk voor dat tegen de gedeputeerde Economie wordt gezegd dat de provincie vol is en niet kan doorgaan met het aantrekken van buitenlandse bedrijven. De ruimte is hard nodig voor de eigen bedrijven. Die discussie moet in het college gevoerd worden.

Gedeputeerde Van Essen stelt dat de collegeleden gezamenlijk verantwoordelijk zijn. Hij heeft het verzoek gehoord om dit punt mee te nemen en vraagt de heer Hazeleger om de vraag aan de gedeputeerde Economie te stellen.

De VVD ervaart een afstand tussen het Stec rapport en de memo van GS en vraagt of er nog ruimte is voor maakindustrie. Die ruimte is er zeker, maar wel met de zojuist gemaakte kanttekening. In de commissie BEM zal het Stec rapport aan de orde komen als het stuk wordt opgewaardeerd.

De heer Kocken wijst erop dat in de PowerPointpresentatie gesproken wordt over meerwaarde. Hij vraagt hoe dit gedefinieerd wordt, ook omdat in de expertmeeting van de vorige week (in het Stec rapport wordt dit ook aangegeven) naar voren werd gebracht dat bij circulair werken in de economie de soorten bedrijven die een keten vormen bij elkaar gezet moeten worden. Daarbij hoort ook de logistiek, die volgens de gedeputeerde relatief weinig werkgelegenheid met zich meebrengt maar essentieel is om de productie aan de ene kant van de provincie naar een andere plek te brengen. Gedeputeerde Van Essen bevestigt dat iedere bedrijfstak toegevoegde waarde heeft. GS zijn terughoudend in het actief aantrekken van en ruimte bieden aan zeer ruimte-intensieve bedrijven.

Op de vraag van de heer Kocken naar de reden hiervoor antwoordt gedeputeerde Van Essen dat veel opgaven een plek geboden moet worden. Die ruimte kan ten koste gaan van andere opgaven. Daarom wordt in het ruimtelijk beleid bewust die keuze gemaakt. Zo wordt bij woningbouw waar mogelijk gekozen voor concentratie, dat is ook om zuinig te zijn met de schaarse ruimte. Er is in de commissie ook wel de vraag gesteld of al die opgaven gaan passen. Die kunnen passen, maar dan moet wel op een heel verstandige manier met de schaarse ruimte worden omgegaan.

De heer De Droog merkt op dat er, om de ruimte te kunnen benutten, ook af en toe schuifruimte nodig is. Dit element mist hij in het stuk en hij vraagt hoe de provincie daarmee om zal gaan.

Gedeputeerde Van Essen constateert dat dit iets is waar goed naar gekeken zal worden en dankt de heer De Droog voor de suggestie.

Het CDA informeert naar de 7 bedrijventerreinen die buiten de 3^e partiele herziening van de PRS/PRV zijn gebleven. Onlangs hebben de Staten hierover een memo ontvangen van de gedeputeerde. Hij heeft eind november een overleg met de wethouders van de 7 gemeenten waarin de stand van zaken besproken wordt en bekeken zal worden wat nodig is om hier beweging in te krijgen. De gedeputeerde hoopt PS zo spoedig mogelijk te kunnen informeren over wanneer en hoe dit tot

resultaat leidt. De Staten hebben de ontwikkelingen op het stikstofdossier kunnen volgen en weten hoe complex dit is

Het CDA informeerde wanneer er meer bekend wordt over de kleine kernen. Volgend jaar wordt gestart met de regionale programmering voor bedrijventerreinen.

50PLUS vroeg of er onderscheid gemaakt kan worden tussen de verschillende categorieën bedrijventerreinen. De gedeputeerde zegt de vraag niet te kunnen beantwoorden.

Op de vraag volgt een antwoord van ambtelijke zijde.

In het Stec rapport wordt bekeken of bijvoorbeeld lage milieucategorieën goed inpasbaar zijn. De conclusie is dat er juist een tekort zit op de hogere categorieën. Het onderscheid komt terug in het rapport, zij het niet uitgesplitst per milieucategorie.

Mevrouw Hoek vond ook wat terug, maar dat werd niet goed uitgesplitst tot 2. Dan heeft men een heel ander bedrijventerrein dan wanneer men naar 3.2 en verder gaat. Een autospuiterij zit tegen de 3, maar daar wil men toch niet naast wonen. Net zomin als naast een houtzagerij die in de zomer de deuren openzet. Toch zijn dat lage categorieën. Er zijn bedrijventerreinen waar ook gewoond wordt. Zij zou dit graag nader uitgesplitst zien in de categorieën. Soms is dan meer mogelijk.

Van ambtelijke zijde volgt een toezegging om dit mee te zullen meenemen in de uitwerking.

De voorzitter geeft de Staten de gelegenheid om aanvullende vragen te stellen.

De provincie heeft een mobiliteitsprobleem. Er is gebrek aan plekken om te wonen en aan plekken voor bedrijven. Mevrouw Lejeune wijst erop dat de discussie over wonen en over bedrijventerreinen wordt gesplitst. Zij zou die willen koppelen. In bepaalde regio's is bijvoorbeeld veel maakindustrie en daar zijn veel Mbo'ers. Men wil niet dat iedereen via de A27 en de A12 naar het werk moet. In de regio waar uitbreiding van de maakindustrie mogelijk is, wil men woningen hebben die voor de werknemers van die bedrijven betaalbaar zijn. Dit wordt in de discussie gemist. Wanneer men naar de kaart kijkt, is te zien dat het percentage sociale woningbouw het laagst is in de regio's met veel maakindustrie. Er moet voor worden gezorgd dat er voldoende en geschikt woningaanbod is.

In reactie op de opmerkingen over slimme combinaties benadrukt de heer Eggermont dat ook geen dómme combinaties gemaakt moeten worden, met name ten aanzien van de zwaardere categorieën.

De voorzitter geeft de fracties de gelegenheid voor een laatste reactie richting GS.

De heer Westerlaken adviseert om in het stuk over wonen te proberen het verschil tussen grote, middelgrote en kleine woonlocaties meer duidelijk te maken.

Mevrouw De Man vraagt waarom ervoor gekozen wordt om de ruimtevraag die in het Stec rapport naar voren komt, niet mogelijk te maken. Zij zou een onderbouwing terug willen zien in de stukken. Zij sluit zich aan bij de PvdA als het gaat over het bij elkaar brengen van werken en wonen en de keuze die daarin gemaakt wordt.

Zij roept op om, als ervoor wordt gekozen om geen rekening te houden met het Stec rapport, wel rekening te houden met de uitbreidingsvraag van bestaande zware en logistieke bedrijven.

De gedeputeerde promoot de vrijheid van handelen van gemeenten, maar het afwegingskader geeft een andere boodschap af. Er is veel beleid en gemeenten weten dat zij daaraan moeten voldoen.

Zij zou in de onderbouwing willen terugzien wat de aantoonbare behoefte van de 50% betaalbare woningen is. Als PS hierin een keuze moeten maken, moet duidelijk zijn wat de bedoeling is van de 50%, op wat voor manier gemeenten daarmee wellicht te veel belast worden en of niet op een andere manier, zonder instructieregels, de gemeenten op die manier zullen gaan bouwen.

De heer Hazeleger kijkt positief terug op de avond en constateert dat de commissie gedurende de discussie is teruggekeerd naar het tegeltje waarover in het begin werd gesproken. De vraag is wat de provincie moet vastleggen en waarin gemeenten vrij worden gelaten. D66, PvdA en ChristenUnie

bewogen meer in die richting dan in de richting van het voorliggende stuk. De strakke richtlijnen moeten meer worden losgelaten, het initiatief moet meer bij gemeenten gelegd worden en er moet meer van de creativiteit van gemeenten verwacht worden. De provincie moet het lef hebben om de concrete getallen, de programmering los te laten want dat lijkt te veel op het bollensysteem. De provincie zou het soort woningen, bijvoorbeeld betaalbare, niet vast moeten leggen. Dat moet aan gemeenten overgelaten worden.

Hij is er voorstander van om de kleine kernen los te zien van het grote verhaal. Hij illustreerde dat eerder aan de hand van het voorbeeld van Amersfoort en Eemnes en onderstreept dit.

Of dit alles gaat slagen, hangt af van de regio-indeling. Bij de U16 zouden Leerdam en Utrecht in dezelfde regio vallen. Die afstand is 30 kilometer en dan lijkt het niet één regio. Voor iemand die in Leerdam wil wonen, is Utrecht niet echt een optie.

Hij neemt het voorbeeld van mevrouw Lejeune niet over, niet iedereen die in de maakindustrie werkt hoeft in een sociale huurwoning te wonen. Hij sluit zich wel aan bij haar opmerking over hoe ervoor gezorgd kan worden dat mensen dicht bij hun werk kunnen wonen. Bij bedrijventerreinen ligt de focus erg op grote nieuwe bedrijventerreinen. In bijvoorbeeld Woudenberg zijn weinig mogelijkheden voor uitbreiding van het huidige bedrijventerrein. Lokale bedrijven verhuizen dan naar Barneveld, waar wel mogelijkheden zijn. Het gevolg is dat werknemers 15 tot 20 kilometer moeten rijden en de auto pakken. De afstand is ook voor de andere provinciale opgaven van belang.

De heer De Droog wil meegeven dat de bewoners van de provincie Utrecht dingen willen doen, gemeenten willen dingen oppakken. Zij begrijpen goed dat er kaders zijn waarbinnen dingen worden gedaan. De provincie moet het blijven voelen als een positieve opgave, als kansen en mogelijkheden. De POVI moet het gevoel geven dat mensen zelf aan de slag kunnen, dat zij beseffen hoe zij dingen kunnen oppakken en hoe zij bij de provincie kunnen aankloppen. Laat het kansrijk voelen.

Mevrouw Rikkoert laat weten dat ook de ChristenUnie terugkijkt op een positieve avond. Zij benadrukt dat er onderscheid moet worden gemaakt tussen grote uitleglocaties en kleine kernen. Het zou in het algemeen helpen als nog duidelijker opgeschreven wordt wat er bedoeld wordt, haar fractie had hier veel vragen over.

Aan het begin van de avond vroeg zij hoe zij de avond moest zien, of het een informele sessie over de Omgevingsvisie was. Achteraf was het meer een commissievergadering zonder dat het politiek mocht worden. Dat is ingewikkeld. Zij vraagt hoe de andere fracties dit ervaren hebben. Wellicht kan hier een volgende keer een verbeterslag in gemaakt worden.

Mevrouw De Jong heeft dit niet als een bezwaar gezien, maar zij nam de ruimte om over politiek te spreken. Het is haar wel duidelijk geworden waar de politieke verschillen liggen.

De heer Westerlaken vond de sessie prettig. PS konden GS bevragen en tips meegeven. Dat is een ander karakter dan een commissievergadering omdat daar een besluit wordt voorbereid dat in PS wel of niet besproken wordt. Hij begrijpt de aarzeling over de status van de vergadering.

De heer Hazeleger vond het mooie aan de sessie dat die niet politiek hoefde te zijn, maar dat inhoudelijk werd bekeken hoe ver men kon komen. Hij heeft zich overigens politiek kunnen uiten.

Mevrouw Lejeune vond het een wat politiek gesprek. Zij heeft daar geen problemen mee. De fracties hebben toch alle een wat andere inbreng. De discussie was goed en er was veel goede inbreng.

De voorzitter zal de positieve reacties meenemen naar de volgende vergadering.

Mevrouw Rikkoert vraagt of gekozen wordt voor een constructieve commissievergadering waar politiek het een en ander uitgewisseld kan worden.

De voorzitter bevestigt dit, er wordt gekozen voor een vergadering waar nog geen besluitvorming is.

Mevrouw Lejeune deelt de conclusies en sluit zich bij de andere fracties aan. Er was een goede discussie, er zijn een aantal duidelijke punten ingebracht. Het zou fijn zijn als GS daarover nadenken.

Mevrouw De Jong sluit zich met name aan bij D66. Voor de gedeputeerde is het de uitdaging om op papier te zetten dat het mogelijk is om kaders te stellen en toch ruimte te bieden aan gemeenten.

Gedeputeerde Van Essen constateert dat hij eerder al heeft gereageerd op de punten die in de laatste ronde naar voren werden gebracht.

D66 en GroenLinks geven aan dat de provincie vooral moet laten zien dat er kansen zijn. De verordening is niet het leukste stuk om te lezen, hij zou mensen afraden het helemaal te lezen. Het enthousiasmerende verhaal zal in de Omgevingsvisie opgenomen moeten worden. De verordening is de vertaling daarvan naar regels die dat mogelijk maken. Hij hoopt dat de visie meer tegemoetkomt aan de wens van de commissieleden.

Hij is verheugd dat de vergadering tegemoetkwam aan de wensen van de Staten, hij kwam zeker tegemoet aan de wensen van het college. Hij dankt de Staten voor de goede input en hoopt dat met deze vorm van vergaderen een goede balans is gevonden tussen een goed gesprek en een politiek debat in een fase waarin GS dingen uitwerken. Ook voor college en ambtenaren is het spannend.

3. SLUITING

De voorzitter dankt de aanwezigen voor hun bijdragen.

Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter de vergadering.